

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Τρίτη 3 Ιανουαρίου 2017

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A¹. Οι συγγραφείς αναφέρονται στις αλλαγές που επιφέρει η παγκοσμιοποίηση τονίζοντας τη συμβολή της εκπαίδευσης στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που εμφανίζονται. Αρχικά, επισημαίνουν ότι οι μεταβολές που συνδέονται με την παγκοσμιοποίηση ενισχύονται από την εξέλιξη της πληροφορικής, την επικοινωνία και τις ανταλλαγές πληθυσμών. Στη νέα αυτή κοινωνική πραγματικότητα σημαντικός είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης και των φορέων αγωγής, που θα παρέχουν στους νέους τις κατάλληλες δεξιότητες για την επιτυχημένη διαχείριση της γνώσης και την οργανική ένταξή τους σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Επιπλέον, διαπιστώνουν ότι οι ωφέλειες αλλά και τα προβλήματα που θα προκύψουν, σχετίζονται άμεσα με την παρεχόμενη εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, τονίζουν τις αμφιλεγόμενες εξελίξεις στον τομέα της οικονομίας, τις δυνατότητες και τα προβλήματα της μετανάστευσης, αλλά και τις θετικές ή αρνητικές προεκτάσεις του διαδικτύου.

- B1.** α. Σ
β. Λ
γ. Σ
δ. Σ
ε. Λ

B2². Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο τρόπος πειθούς που εντοπίζεται αρχικά είναι η **επίκληση στη λογική**. Χαρακτηριστική είναι η χρήση **τεκμηρίου** που στηρίζει τη θεματική περίοδο. Αναλυτικά, μέσω ενός **παραδείγματος** οι συγγραφείς πείθουν τον αναγνώστη για το ρόλο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στην προσαρμογή του νέου στα νέα δεδομένα και ενισχύουν την αποδεικτική αξία των λόγων τους («Έτσι, για παράδειγμα ... σύγχρονες πιέσεις»). Επίσης, χρησιμοποιούν ως τρόπο πειθούς και την επίκληση στην **αυθεντία** με συγκεκριμένη νοηματική απόδοση των λόγων του Bloom σχετικά με το σημαντικό ρόλο της εκπαίδευσης στην αναπτυξιακή πορεία του νέου («Η κατάλληλη εκπαίδευση ... διατείνεται και ο Bloom»). Με την επίκληση της

¹ Έκφραση-Έκθεση Γενικού Λυκείου, τεύχος Β΄, σελ. 262-265.

² Έκφραση-Έκθεση Γενικού Λυκείου, τεύχος Γ΄, σελ. 8.

αυθεντίας προσδίδουν κύρος και αξιοπιστία στα λεγόμενά τους και δείχνουν τη βιβλιογραφική τους ενημέρωση.

- B3³.** Πρόκειται για ένα κείμενο στο οποίο γίνεται λόγος για τη σημασία της παγκοσμιοποίησης και το ρόλο της εκπαίδευσης στη διαμόρφωση μιας καινούργιας παγκοσμιοποιημένης ταυτότητας. Ως προς τα στοιχεία επιστημονικού λόγου που εντοπίζονται στο κείμενο θα επισημάνουμε την **αναφορική χρήση της γλώσσας με το ειδικό λεξιλόγιο** («υβριδικής ή μεικτής ταυτότητας, γνωστικές και μεταγνωστικές λειτουργίες, ψηφιακά αναλφάβητο»). Η συγκριμένη επιλογή προσδίδει σαφήνεια και ακρίβεια στη διατύπωση.

Επιπλέον, κυριαρχεί η **επίκληση στη λογική** με τη χρήση επιχειρημάτων σχετικά με τις αλλαγές που θα προκύψουν με γνώμονα το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης καθώς και το ρόλο της εκπαίδευσης. Ενδεικτικά, πείθεται το κοινό για τους επερχόμενους κινδύνους που απορρέουν από το φαινόμενο («Η νέα πραγματικότητα που διαμορφώνεται ... αυτής της ιστορικής περιόδου.»). Παράλληλα, συχνή είναι η χρήση τεκμηρίων και συγκεκριμένα παραδειγμάτων που σχετίζονται με το φαινόμενο της μετανάστευσης ως επακόλουθο της παγκοσμιοποίησης («Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα ... στη νέα πραγματικότητα.»). Αναφορά θα πρέπει να γίνει και στη χρήση της αυθεντίας, στοιχείο που προσδίδει αποδεικτική ισχύ και ενισχύει τους ισχυρισμούς των συντακτών («Η κατάλληλη εκπαίδευση ... όπως διατείνεται και ο Bloom»).

Καταλήγοντας, ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στο **αυστηρό, λιτό και επίσημο ύφος** του κειμένου που προσδίδει αξιοπιστία στο λόγο και αλλά και στην επιλογή της **αντικειμενικής σκοπιάς** με τη χρήση τριτοπρόσωπων ρημάτων («θεωρείται, μετατρέπεται»).

Εναλλακτικά:

- i. **Λόγος περιγραφικός**, γιατί στην πρώτη παράγραφο περιγράφεται ο όρος «παγκοσμιοποίηση» («... με το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης ... περιοχών.»).
- ii. **Λόγος ερμηνευτικός**, γιατί στη δεύτερη και τρίτη παράγραφο οι συγγραφείς ερμηνεύουν τη στάση της εκπαίδευσης απέναντι στη διαμόρφωση πολιτών που καλούνται να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις της παγκοσμιοποίησης.

³ Έκφραση-Έκθεση Γενικού Λυκείου, τεύχος Γ', σελ. 80, 180.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Nλ3Γ(α)

B4⁴. Συνώνυμα:

αντεπεξέλθουν = ανταποκριθούν, αντιμετωπίσουν / **ανεξίτηλη** = αναλλοίωτη, άσβεστη / **προσαρμόζονται** = εξοικειώνονται, εναρμονίζονται, εγκλιματίζονται, συμμορφώνονται / **επακόλουθο** = απόρροια, απότοκο, παρεπόμενο, αποτέλεσμα / **Ταράσσει** = αναστατώνει, συγχύζει, συνταράσσει, ξεσηκώνει.

B5. α)⁵ Η σύνταξη που χρησιμοποιούν οι συγγραφείς στο εν λόγω απόσπασμα είναι η **ενεργητική** («στηρίζουν», «δημιουργούν»). Η μετατροπή της σε παθητική θα γίνει ως εξής:

«Από την ανάπτυξη της τεχνολογίας της πληροφορικής, τη δυνατότητα για παγκόσμια επικοινωνία και ενημέρωση, καθώς και τις μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών στηρίζεται το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και δημιουργείται μια νέα πραγματικότητα για τις κοινωνίες και τους πολίτες τους».

Ο συντάκτης του κειμένου προτίμησε την ενεργητική σύνταξη για να **τονίσει το υποκείμενο που ενεργεί**. Συγκεκριμένα επιθυμεί να εξάρει το ρόλο της ανάπτυξης της τεχνολογίας της πληροφορικής, τη δυνατότητα για παγκόσμια επικοινωνία και ενημέρωση καθώς και τις μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών, στοιχεία που διαμορφώνουν το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης. Επίσης με τη χρήση της ενεργητικής σύνταξης το κείμενο **καθίσταται πιο ζωντανό και οικείο**.

Με την μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα **στην πράξη, στην ενέργεια**. Ειδικότερα, τονίζεται η ενίσχυση του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης καθώς και η νέα κοινωνική πραγματικότητα που διαμορφώνεται. Το ύφος του λόγου γίνεται πιο **σοβαρό και επίσημο**.

β) τεχνοκράτης, καλλιτέχνης, άτεχνος, έντεχνος
επίλογος, ανάλογος, λογικός, λόγος, λέξη, λεκτικός, λογοθεραπεία
δημοκρατία, δήμαρχος, πάνδημος, δημοσιογράφος
έργο, εργοστάσιο, εργοδηγός, εργοθεραπεία

⁴ Τα συνώνυμα ακολουθούν: α. το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, Μ. Τριανταφυλλίδης β. το Ερμηνευτικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου γ. το Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Γ. Μπαμπινιώτη δ. το Λεξικό Συνωνύμων, Αντωνύμων της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Γ. Μπαμπινιώτη και ε) το Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας της Ακαδημίας Αθηνών.

⁵ Έκφραση-Έκθεση Γενικού Λυκείου, τεύχος Β΄, σελ. 45, 266.

Γ⁶. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Πρόλογος

Αξιότιμε, κ. υπουργέ,

Ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας του σχολείου μου σας συγχαίρω για την πρωτοβουλία σας να ανοίξετε το διάλογο σχετικά με την αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Όπως όλοι γνωρίζουμε, η εκπαίδευση είναι ο πυλώνας της γνωστικής θωράκισης του ατόμου και του ομαλού εκκοινωνισμού. Γι' αυτό μέριμνα της πολιτείας και όλων των εμπλεκόμενων φορέων πρέπει να είναι η ποιοτική της λειτουργία, κάτι που είναι ακόμη πιο επιτακτικό στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη εποχή μας.

Α΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

- **Γνωστική θωράκιση:** Σε μια εποχή όπου ο ανταγωνισμός είναι ιδιαίτερα έκδηλος λόγω του ανοίγματος των συνόρων και των εύκολων μετακινήσεων, ο νέος πρέπει να είναι εφοδιασμένος με στερεή και ποιοτική γνώση προκειμένου να αντληφθεί το νέο περιβάλλον και να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.
- **Κριτική σκέψη:** Η προσαρμογή στα νέα δεδομένα απαιτεί κριτική σκέψη, νοητική εγρήγορση. Στο επίπεδο αυτό η εκπαίδευση καλείται να συνεισφέρει προκειμένου το άτομο να φιλτράρει τα νέα δεδομένα και να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις προκλήσεις της εποχής.
- **Γλωσσομάθεια:** Βασικός στόχος της εκπαίδευσης πρέπει να είναι η γνώση τουλάχιστον δύο ξένων γλωσσών. Τη στιγμή που τα σύνορα είναι μόνο νοητά και ο πλανήτης έχει καταστεί πλέον μια γειτονιά, η επαρκής γλωσσομάθεια είναι απαραίτητη για την κατανόηση του άλλου, τη συνεννόηση, την επαγγελματική αποκατάσταση.
- **Τόνωση των δημοκρατικών αντανεκλαστικών:** Στο νέο αυτό περιβάλλον όπου οι δημοκρατίες μεγαλώνουν και οι αντοχές δοκιμάζονται, το σχολείο οφείλει να ενισχύσει τα δημοκρατικά αισθήματα, να πλάσει έναν πολίτη με αίσθηση ευθύνης, ικανό να μετέχει στα πολιτικά δρώμενα, να παίρνει αποφάσεις, να προχωρά σε ευρείες συναινέσεις.
- **Σεβασμός στο διαφορετικό:** Με δεδομένη τη μετακίνηση πληθυσμών – άλλοτε εκούσια, άλλοτε ακούσια – ο μαθητής πρέπει να διαθέτει κουλτούρα

⁶ Αφόρμηση από την επικαιρότητα και τα σχολικά βιβλία, Έκφραση-Έκθεση Γενικού Λυκείου, τεύχος Γ', σελ. 20 και Έκφραση Έκθεση για το Γενικό Λύκειο, Θεματικοί κύκλοι, σελ. 271-289.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017 Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Nλ3Γ(α)

ανοχής, απαραίτητη για τη βιωσιμότητα των σημερινών πολυπολιτισμικών κοινωνιών.

- **Εθνική συνείδηση:** Η διαμόρφωση εθνικής συνείδησης στα πλαίσια του εθνισμού και όχι του εθνικισμού είναι απαραίτητη. Σ' έναν πλανήτη όπου τα σύνορα καταρρέουν και η πολιτιστική αλλοτρίωση παραμονεύει, η εκπαίδευση καλείται να διαμορφώσει πολίτες με αίσθημα σεβασμού στην παράδοσή τους, αλλά και κοσμοπολίτικη διάθεση.
- **Ψηφιακός εναλφαβητισμός:** Στην εποχή της τεχνολογικής και πληροφοριακής κοσμογονίας το διαδίκτυο έχει επισκιάσει τα πάντα. Ο ψηφιακά αναλφάβητος μένει εκτός εξελίξεων, γι' αυτό και το σχολείο πρέπει να καταστήσει το μαθητή ικανό να κινείται στους ηλεκτρονικούς λαβυρίνθους απολαμβάνοντας τις ωφέλειες και αποφεύγοντας τους κινδύνους.

Μεταβατική παράγραφος (προαιρετικά)

Η εκπαίδευση, λοιπόν, ως ο κατεξοχήν φορέας αγωγής, επιβάλλεται να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες και να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της παγκοσμιοποιημένης εποχής μας θέτοντας τους ανάλογους στόχους. Αυτό βέβαια, κ. υπουργέ, προϋποθέτει μια σειρά από μεταρρυθμίσεις/αλλαγές προκειμένου οι στόχοι αυτοί να επιτευχθούν στο ακέραιο.

Β΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: ΤΡΟΠΟΙ/ΑΛΛΑΓΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΙΤΕΥΧΘΟΥΝ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- **Εναλλακτικοί τρόποι μάθησης:** Η ουσιαστική γνώση δεν κατακτάται με την αποστήθιση, αλλά με πιο γόνιμους τρόπους όπως ομαδικές εργασίες, βιωματική προσέγγιση, εκπαιδευτικές εκδρομές, πολλαπλό βιβλίο. Έτσι, ο μαθητής θα ξεφύγει από μια στείρα-παρωχημένη διαδικασία και θα μάθει πώς να μαθαίνει.
- **Διάλογος:** Με γνώμονα το διάλογο και όχι την *ex cathedra* (από καθέδρας) διδασκαλία, ο μαθητής θα μάθει να αυτενεργεί, θα τονώσει τα δημοκρατικά του αντανακλαστικά, θα μάθει να μετέχει σε συλλογικές διαδικασίες που είναι απαραίτητες την εποχή που οι κοινωνίες μεγαλώνουν και παγκοσμιοποιούνται.
- **Ενίσχυση του ρόλου των μαθητικών κοινοτήτων:** Η εκπαίδευση καλείται να διαμορφώσει πολίτες με αίσθηση των παγκόσμιων προβλημάτων και όχι άβουλα όντα. Ο δυνάμει πολίτης πρέπει να είναι ενεργός, να λαμβάνει αποφάσεις, να είναι ενήμερος και υπεύθυνος. Προς αυτήν την κατεύθυνση θετικά θα λειτουργήσει ο αναπροσδιορισμός του ρόλου των μαθητικών κοινοτήτων, κάτι που επιτάσσει ενεργότερη συμμετοχή, άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία και συλλογική δράση.
- **Εκπαιδευτικά προγράμματα:** Ανταλλαγές επισκέψεων, φιλοξενίες μαθητών, συζητήσεις μεταξύ των μαθητών και των εκπαιδευτικών διαφόρων χωρών σχετικά με την οικογενειακή ζωή, τον πολιτισμό και την τέχνη, προώθηση της συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών σχολείων και ανταλλαγή πολύτιμων

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Α' ΦΑΣΗ

E_3.Nλ3Γ(α)

πολιτισμικών πληροφοριών με αξιοποίηση του διαδικτύου, θα κάνουν πλήρως κατανοητή την αίσθηση της παγκοσμιότητας καθιστώντας το σχολείο κοιτίδα της οικουμενικής συνείδησης.

- **Αντιρατσιστική αγωγή:** Ο σεβασμός του άλλου δεν είναι κάτι έμφυτο, αλλά καλλιεργείται. Και δεν καλλιεργείται με σπασμωδικές και εκ του προχείρου προσεγγίσεις – όπως μια έκθεση για το ρατσισμό – αλλά με γόνιμες πρακτικές. Προγράμματα project, μια επίσκεψη στο κέντρο φιλοξενίας (hot-spot) της περιοχής, ουσιαστική διδασκαλία της ιστορίας χωρίς επικέντρωση στο εθνικό αφήγημα, θα κάνουν το μαθητή να «μπει στα παπούτσια του άλλου», να τον κατανοήσει.
- **Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός:** Το σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον είναι ιδιαίτερα ρευστό στις μέρες μας. Νέα δεδομένα προκύπτουν καθώς ο εργασιακός χάρτης συχνά μεταβάλλεται και επηρεάζεται από τις παγκόσμιες εξελίξεις. Γι' αυτό είναι απαραίτητος ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός προκειμένου ο μαθητής να αντιληφθεί τις κλίσεις του και να καταστεί ενήμερος για το επαγγελματικό τοπίο. Φυσικά, αυτό απαιτεί ειδικευμένους καθηγητές, πλήρως καταρτισμένους σχετικά με το αντικείμενό τους.
- **Υλικοτεχνική υποδομή:** Αλλαγές επιβάλλεται να επέλθουν και στον εξοπλισμό του σχολείου για να συμβαδίσει η εκπαίδευση με το σήμερα. Όταν οι μαθητές είναι μόνιμως συνδεδεμένοι με το διαδίκτυο και μνημένοι στις τεχνολογίες αιχμής, το σχολείο δεν μπορεί να μένει πίσω. Διαδραστικοί πίνακες, υπολογιστές, επιδιασκόπια θα κάνουν τη μάθηση παιχνίδι κεντρίζοντας την εξερευνητική διάθεση του μαθητή.
- **Επιμόρφωση εκπαιδευτικών:** Καίριο ρόλο για τη ευόδωση των οποιωνδήποτε στόχων διαδραματίζουν οι εκπαιδευτικοί. Οι εκπαιδευτικοί είναι ο δίαυλος που ενώνει τη βούληση της πολιτείας με την αγωγή του μαθητή. Ο τακτικά επιμορφούμενος δάσκαλος, ο πλήρως ενημερωμένος και ψυχοπαιδαγωγικά καταρτισμένος, θα μνήσει το μαθητή στις απαιτήσεις του σήμερα προετοιμάζοντάς τον κατάλληλα.

Επίλογος

Κ. υπουργέ, γνωρίζω πως υπό τις παρούσες συνθήκες, κάθε αλλαγή είναι και χρονοβόρα και κοστοβόρα. Αν θέλουμε, όμως, να επενδύσουμε ουσιαστικά σ' αυτόν τον τόπο, πρέπει να στραφούμε στην παιδεία. Με ενημερωμένους και καταρτισμένους νέους θα κεφαλαιοποιήσουμε την όποια προσπάθεια και θα χτίσουμε την κοινωνία του αύριο σε γερά θεμέλια. Ως μαθητική κοινότητα προσυπογράφουμε την πρωτοβουλία σας και ευελπιστούμε οι όποιες αποφάσεις ληφθούν, να μη μείνουν γράμμα κενό και άλλη μια χαμένη ευκαιρία.

Με εκτίμηση